

1899

III/1 – Reyl, František (Skalický, F. R.) – *Jan Valerian Jirsík*, s. 1-22 (BK)

III/2 – Hradecký, A. Z. – *Jan Hus*, s. 1-48 (BK, MVČ)

III/3 – Městecký, E. J. – *Církev a církve*, s. 1-46 (BK)

III/4 – Brynych, Eduard Jan – *Vánoční pastýřský list*, s. 1-11 (BK)

III/4 – Jirásko, František – *Náboženství jest věcí soukromou*, s. 12-20 (BK)

III/5 – Lankaš, V. -*Kněz a politika* (překlad z fj), s. 1-34 (BK, MVČ, SVK)

III/6 – Reyl, František – *O sociálním významu zpovědi*, s. 1-36 (BK)

III/7 – Sahula, Jiří– *Ovoce husitismu*, s. 1-32 (BK, MVČ, SVK)

III/8 – Bledý, V. -*Spiritismus čili mediánství*, s. 1-34 (BK)

III/9 – Kunte, Ladislav – *Základ otázky sociální a národnostní*, s. 1-20 (BK, MVČ, SVK)

III/10 – Bláha, Arnošt – *Raiffeisenovy záložny*, s. 1-44 (BK, SVK))

III/11,12 – starý vlastenec – *Učte se z dějin*, s. 1-62 (BK, MVČ, SVK)

Politické družstvo

v Hradci Králové

v Adalbertinum

vřele doporučuje a objednávky obratem pošty vyřídí na tyto spisy:

1. Štít víry. Vysvětlení a důkaz pravd katolických, které se obzvláště v církvích protestantských čili evangelických upírají, s vyvrácením námitek proti nim činěných. Napsal *Edvard Brynych*. — II. vydání. Stran 108 velké 8°, brožov. cena 60 kr.
2. Učte se z dějin! Slovo k naší mládeži od starého vlastence. — II. vydání. Stran 62 — 8 — *Cena snižená 8 kr.*
3. Obrázky ze smíšené osady. I.—IV. Katolickému lidu na osadách smíšených napsal *Frant. Míra* 1894—1895. — V rouše zábavném líčí spisovatel záhubnost smíšených snatků. — Stran 168 — 8°. Cena 43 kr.
4. Poučení pro katolické jinochy a panny v osadách smíšených o manželství dovoleném a manželství hříšném. Napsal kněz diecése královéhradecké. — Stran 26 — 8°. Cena 100 kusů frankovaně 1 zl. 70 kr., jednotlivě 1 výtisk 2 kr.
5. „Nezapomeň“. — Šestero postarších řečí, které k žákům reálných škol konal r. 1896 *J. Miličský*, prof. v Pardubicích. 8°. Cena 30 kr.
6. Naši přátelé. (*Přítel žid. Přítel liberál.*) Dva obrázky z venkovského života naší doby. Napsal *Boh. Zahradník (Brodský)*. — Stran 100 — 8°. Cena 30 kr.

Ročník I. a II. vyšel v 70.000 výtiscích.

ČASOVÉ ÚVAHY.

Periodický měsíčník

* věnovaný časovým otázkám. *

Redaktor dr. František Reyl.

Ročník III.

Číslo 6.

Socialní úvaha

O zpovědi.

Napsal
Dr. Frant. Reyl.

V Hradci Králové.

1899.

Majitel a vydavatel Politické družstvo tiskové.

Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové.
Nákladem vlastním.

VYŠLÁ ČÍSLA ČASOVÝCH ÚVAH:

Ročník I.

1. Náš program. 2. Radikalismus a klerikalismus.* 3. Encyklika Lva XIII. O otázce dělnické. 4. O ultramontanismu. — Atheista. — Bílá Hora.* 5. K příštím volbám.* 6. Do boje volebního. 7. O svatém Vojtěchu. 8. Mají rodiče právo na školu dítek svých? 9. Sv. Jan Nepomucký ve světle dějin. 10. Poměr církve ku škole. 11. Slavnostní dny.* 12. Povinnost státu ku škole.

Ročník II.

1. Z řečí sjezdových. 2. Co jsme si o klerikalismu on a já povídali.* 3. Zakládejme katolické jednoty!* 4. Poměr liberálů a socialistů k Církvi. 5. Kříž, kotva a srdce.* 6. Nový soudní řád. 7. Dobrodinečkové. 8. Otázka rolnická. 9. Naše státní právo. 10. Škola a mravnost. 11. a 12. Zpráva o kat. sjezdu v Hradci Králové.

Ročník III.

1. Jan Valerian Jirsák. 2. Jan Hus (8 vydání v 15000 výtiscích).*) 3. Církev a církev. 4. Pastýřský list. Náboženství věcí soukromou? 5. Kněz a politika.

Celoroční předplatné i s poštou 50 kr., jednotlivá čísla stojí 4 kr., na 4 výtisky pátý výtisk zdarma a franko.

*) Rozebráno.

Ježto mnoho čísel z jednotlivých ročníků jest rozebráno, může již vůbec celistvé ročníky prodávati, nýbrž jednotlivá čísla.

ČASOVÉ ÚVAHY.

Periodický měsíčník

— věnovaný časovým otázkám. —

Redaktor dr. Fr. Reyl.

Ročník III.

Číslo 6.

Celoroční předplatné i se zásilkou poštovní 50 kr. Jednotlivá čísla stojí 4 kr. Inserty účtují se levně.

O socialním významu zpovědi.

Napsal Dr. Fr. Reyl.

I. Náboženství dobrodiním lidstva.

V našem století vyslovena byla myšlenka, že není již vzdálenou doba, kdy dostane se každému člověku přiměřeného blahobytu. Nemám tu na zřeteli báječné sny socialních demokratů o „státě budoucnosti“, nýbrž tane mně na zřeteli výrok moderní vědy, která staré víře náboženské vyslovila nedůvěru a mysl lidstva hleděla získati sobě slibem, že zpříjemní pobyt každého člověka na zemi. Celých 100 let věda pracuje na zlepšení blahobytu lidského, ale pozorujeme, že tímto zlepšením poměrů jest obšťastněno pouze 10.000 vyvolených, kdežto celé široké vrstvy lidové jsou odsouzeny k tomu, aby se slzou v oku závistivě pohlížely na ovoce vědy, kořící se zlatému teletí.

Což divu, že tak mnohá sklamaná duše odvrací se od prodávného dítky moderního století a srovnává v duchu s výsledky jeho působení staré

víry náboženské, která měla stejné slovo útěchy pro boháče jako pro chudáka a která mocným tohoto světa připomínala i chudých rovnocennost před Bohem. Duše hrabivosti průmyslného světa sklamaná vzpomíná na blahodárné působení církevní nauky, jež velela z přebytku pomáhati bližnímu a bolně pozoruje sobeckou snahu nynější společnosti, která řídí se heslem: silnější jedině zvítězí.

Již teď tvrdíme, že zcela klidně může církev přihlížeti k budoucímu hlasu dějin, až srovnávají se budoucí výsledky vědy s ovocem náboženské víry. S pýchou může patřiti církev na skvělé doby, kdy synové její jménem víry podnikali blahodárná díla ve prospěch celé společnosti lidské. Řeholníky vymítěné lesy, vysušené močály, osázené stráně, osetá role, štípené vinice, opsané rukopisy, zbudované nemocnice, proslulé školy, nádherné chrámy budou vždy přední a nehynoucí ozdobou sociální působnosti církve katolické.

Jakkoliv tedy skutečně náboženství katolické povznese časný blahobyt lidstva a dodalo umění i vědám vzletu netušeného, přece pravá cena jeho záleží v útěše, jakou lidskému srdci skýtá. Známý nevěrec *Heine* vyjádřil myšlenku touto slovy: „Konečný osud křesťanství závisí na tom, zda je národové potřebují. Náboženství toto bylo dobrodiním pro trpící lidstvo. Vše, čím náboženství ono prospělo civilisaci, jest daleko nepatrnějším ve srovnání s útěchou, kterou podává člověčenstvu. Nekonečná sláva náleží oně všem trpícím Spasitele trnovou korunou ověčeného, Jehož krev byla zároveň tisícím balsamem pro otevřené rány lidstva“.

V životě každého člověka převládá bol. Jest to neuprosný osud, jenž ovládal dosud všechna pokolení a všechny doby. I v překypujícím poháru rozkoše nalezne se vždy na dně hořká krupěj utrpení. Dvě věci toliko můžeme se vši určitostí o sobě tvrditi: „budu trpěti a umru“.

Hrdý pán přírody však vzpírá se tomuto neblahému údělu, zápasí s obrovským balvanem a troufá si vlastní silou bez pomoci Boží nepříteli toho zdolati. Podivem nás naplňuje silný duch, jenž tu a tam na veřejnosti vítězstvím svým se vychloubá, bolem života statečně opovrhne a zbytečnost útěchy náboženské prohlašuje.

Zda jest to vítězství opravdové? Zda silný tento duch i v nestřeženém okamžiku za pusté noci před sebou samým vítězstvím tímto se vychloubá? Kolik as dějiny i denní zkušenost vypočítávají vele duchů, kteří právě vzdorovitým bojem proti této zlobě stali se šťastnými bez přispění náboženství?

A když i celý život setrvali v urputném boji s životním údělem, tu přece v posledním okamžiku sosláblý duch pokořil se a vyznal marnost svého počínání a hledal útěchu u Ukřižovaného, jehož krev stává se balsamem trpícího lidstva.

V poslední hodině života shledává teprv marným bojem znavená duše, že dávno již u paty kříže mohla svou věrou a náboženskou pokorou zaměnit svůj trpký žal za pocity blaha. Teprv ke konci svého života shledává znavená duše, že v době naprosté opuštěnosti, kdy svět i přátelé se odlučují, zůstává přece s ní ten Trpící, jenž dávno již za doby života podával jí spolehlivý návod ku zajištěnému klidu slovy: „Pojďte

ke mně všichni, kteří obtíženi jste a já vás občerstvím“.

Jaká řada svévolně zmařených nocí a trpkých chvil vynořuje se tu ubohé duši před zkaleným zrakem! Jaké výčitky zbytečného utrpení se tu ozývají! Jakou cenou by chtěl člověk nyní zmařený život nahraditi!

Tolik léčivé slyš tají se v nauce Kristově a tak dlouho a tak vytrvale mohl člověk tento drahocenný poklad ladem ponechati. Jest to trpká zkušenost v jeseni života získaná, ale blaze tomu, kdo k ní aspoň v tuto jedenáctou hodinu života dospěl, neboť, jakkoliv pozdě, našel přece poklad.

„Vedlo se mně“, přiznává týž nevěrec Heine v těžké nemoci, „jako schudlému muži, který všecko pozbyl a máje před očima již smrt hladem, našel neočekávaně v zapomenuté zásuvce svého psacího stolu ještě million zlatých. Ztrativ zdraví, nejdrahocenější statek, zbankrotoval jsem ve veškerém pozemském štěstí. Ale tu našel jsem ve svém srdci tiché místo, kdež nepozorovaně odpočíval až dosud poklad náboženství, byl jsem zachráněn před zoufalstvím“ (Magazin Lit. 3. t. 1853).

Má každý člověk prožiti v duchovním ohledu osud bankrotáře? Zkoušívámě vsiekní na sobě tvrzení vědy o zhoubných následcích arseniku? Nikoliv, ale věříme v obecném životě zkušenosti cizí, proto můžeme a musíme věriti cizí zkušenosti i v životě duchovním, že náboženství Kristovo chová v životě i ve smrti lék proti bolu lidskému, čímž jeho socialní význam pro lidstvo jest pojištěn. A kdo nevěří cizí zkušenosti, shledá sám na sobě pravdivost cizí zkušenosti, ačkoliv zkouška tato

spojena jest s dlouholetým blouděním a bolestnou rozervaností.

Celé náboženství Kristovo se všemi věroučnými i mravními pravdami i se všemi posvěcujícími svátostmi působí blahodárně v rozvoj společenského blaha, ale z náboženství Kristova jest to hlavně svátost pokání, na které eminentně možno tento blahodarný socialní význam studovati. Zpověď vykonala pro dobro jednotlivců i celého lidstva již tolik, že známý nevěrec *Voltaire* volá pln obdivu: „Zpověď jest tak výborným ustanovením, že kdyby jí nebylo, musila by vynalezena býti“. Důležité socialní této instituci věnujme bedlivější pozornost. Přihlédněme k jejímu původu, k její povaze a oceňme její ovoce.

II. O původu zpovědi.

John W. *Draper* vyhláshuje lidský původ zpovědi slovy: „Aby papežská vláda zastavila proud bezbožnosti, ustanovila tajnou zpověď jakožto prostředek na objevování kacířství“. Tohoto „učeného“ amerického profesora chemie, jenž více zabýval se filosofickými úvahami než pozorováním přírodních jevů, následuje celá řada lehkověrných lidí, kteří *Draperovi* věří, že „zpověď vymysleli kněží ve 13. století“.

Uvažme, zdali tato námitka srovnává se se zdravým rozumem?

Nikdo jistě nezavádí novot, ze kterých nekyne žádný zisk; proto již předem můžeme mělkost tohoto tvrzení posouditi. Žádný zajištěný úřad není v církvi katolické tak obtížným jako úřad zpovědnický. Seděti celé hodiny v nepohodlné zpovědnici, poslouchati tisícové variace na poru-

šenou přirozenost lidskou, mluvíti neustále šepem až do únavy a jiné podobné „příjemnosti“ tajné zpovědi nemohou se čítati ku slastem zpovědi.

Proto vším právem tvrdíme: kdyby kněží třeba ve 13. století zpověď vymyslili, zrušili by ji jistě v některém následujícím století, neboť kněží nemají pouze povinnost jiné zpovídati, ale i sami zpovídati se.

Tolik přece pochopí i dosti obmezený rozum, že kdyby chtěli kněží zpovědi vládu provozovati nad věřícími, že by jistě neukládali povinnost zpovědi sami sobě a pak že by si vymyslili přece trochu snadnější k tomu prostředek, nežli jest namahavý úřad zpovědnický.

Ale jakkoliv vlastní vynález ušní zpovědi sloužil by církvi katolické ku cti v očích rozumných lidí, tu přece musila by církev pochvalný tento výrok s díkem odmítnouti, neboť zpověď není vymyšlena od lidí, nýbrž ustanovena samým Božským Spasitelem ku spáse naší. Proti „učenímu“ Draperovi můžeme uvéstí výrok nekatolického anglického spisovatele Fitze *William*a: „Opovázlivostí až neslýchanou by bylo, kdybychom chtěli lidem i sebe učenějším a světějším připsati zásluhu, že vynášeli a zavedli zpověď. Člověk přece nemůže lépe znáti a věděti, čeho je mu zapotřebí, nežli vševědoucí a všemohoucí Stvořitel lidstva. Ani církev nemůže se považovati za původkyni zpovědi, neboť musila by v tomto případě ve volbě svých svátostných prostředků předčítí Božského Zakladatele svého“.

Opovázlivostí bylo by dle svrchu uvedeného učence, připisovati lidem původ zpovědi, a opovázlivost tato svědčila by o bezmezné nevědomosti, neboť písmo sv. a celá starověká literatura sv.

Otců vynesly by zdrcující soud nad takovou mělkostí ducha.

Srozumitelná jsou zajisté slova Spasitelova k apoštolům a jejich nástupcům v evangelii sv. *Jana* (20, 22): „Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte je, zadržány jsou“, a v evangelii sv. *Matouše* (18, 19): „Amen pravím vám, cožkoliv svážete na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi“.

Slova tato udělují zcela zřejmě apoštolům a kněžím moc odpouštětí hříchy věřícím již zde na zemi ve svátosti pokání.

Slova tato však obsahují i povinnost věřících zpovídati se, jak zcela kratičká úvaha nás o tom přesvědčí.

Lidem smrtelným odkazuje Kristus Pán moc odpouštětí hříchy. Moc tato nesmí se ovšem vykonávati libovolně dle okamžitého nápadu, nýbrž spravedlivě a dle zásluhy. Ježto však jak apoštolům tak i kněžím scházel dar vševědouceho, nemohli by Kristem svěřenou moc spravedlivě vykonávati, kdyby věřící nepřicházeli a nitro své vlastním vyznáním neodhalovali. Právě proto, že křehkým lidem svěřena moc odpouštětí hříchy, vyplývá z toho pro věřící závazek zpovídati se. A jako písmo sv. výslovně zmiňuje se o Božském původu zpovědi, tak také na třech místech ve Skutcích apoštolských v kap. 19.¹⁾ a v listě sv. *Jakoba* v kap. 5.²⁾ a v 1. listě sv. *Jana*³⁾ po-
znamenává o věřících, že se zpovíдали.

¹⁾ Ku sv. Pavlu v Efesu „mnozí z věřících přicházeli, vyznávající a vypravující skutky své“ Skutk. ap. 19, 18.

²⁾ Sv. apoštol *Jakob* vybízí věřící: „Vyznávejtež“

Sahá tedy naše zkušenost o zpovědi až do století apoštolského, a od těch dob můžeme ve všech následujících stoletích až do století 13. stopovati zprávy o zavedené již zpovědi, čímž vyvrací se sama sebou námitka, jakoby teprv sněm Lateránský IV. r. 1215. zpověď zavedl.

Několika doklady z nejstarších dob tvrzení své opřeme.

Spisovatel *Tertullian* (160—240) ve II. století kárá falešný stud kajcníků slovy: „Mnozí před zpovědí utíkají, aneb ji odkládají den ze dne; soudím však, že více studu pamětlivi jsou, nežli spásy. (De poenit. c. 9.)

Sv. *Cyprian* († 258) ve III. století vybízí ku zpovědi slovy: „Vyznávejte se jeden každý z hříchu svého, pokud ten, který se provinil, na světě jest, pokud dosti učinění a odpuštění kněžími učiněné před Bohem milé jest“. (Tractatus de lapsis).

Origines (185—254) ve III. století mezi prostředky k odpuštění hříchů uvádí svátost pokání: „Jest ještě i sedmé odpuštění hříchu, jakkoliv pracné a tvrdé skrze pokání, když hříšník lože své slzami obmývá a když nestydí se knězi Pánu oznámiti hřích svůj a hledati léku“ (Orig. opera T. II. hom. VI.)

Sv. *Ambrož* (340—397) ve století IV. kárá velikou přísnost bludařů Novatianů, kteří tvrdili, že veškerých těžkých hříchů nemůže církev ani odpouštět. Sv. Ambrož dovolává se výše uvedených již slov Spasitelových (Jan 20, 21.): kterým hříchy odpustíte, dovozuje, že církev má

se tedy jedni druhým zehříchů svých“ Epišt. sv. Jak 5, 15.

³⁾ Sv. apoštol Jan ve svém listě praví: „Pakli vyznáme hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nam odpustil hříchy naše“ 1. Jan 1, 9.

moc všecky hříchy svazovati i rozvazovati, neboť „tato moc svěřena byla kněžím, kteří jednají jakožto nástroj Ducha sv.“ (De poenit. 1, 2)

Sv. *Augustýn* (354—430) v V. století starou víru církve katolické o božském původu svátosti pokání vyjadřuje pádnými slovy: „Nikdo neříkej: Já chci v skrytosti před Bohem činiti pokání, Bůh to ví, že v srdci chovám pravou lítost. Pak by jistě bezdůvodně bylo Spasitelem řečeno: „Co rozvázete na zemi atd.“ Pak by zbytečně byla církvi odevzdána rozvazující moc klíčů. My bychom mařili evangelium Kristovo, my bychom takovým počínáním mařili slova Kristova“ (Sermo 392. a 352.)

Uvedli jsme z 5 nejstarších století křesťanských skvělé důkazy, že zpověď byla u křesťanů obvyklou. Důkazy tyto jsou tak přesvědčivé, že i protestantský učenec *Caspari* vyznal: „Ve staré církvi byla soukromá zpověď známa; bylať před knězem vykonávána. Zpověď soukromá a tajná byla s udělením rozhřešení spojena“. (Die geschichtliche Grundlage des gegenwärtigen evangelischen Gemeindelebens. Erlangen 1894.)

Historické tyto důkazy způsobily značný obrat ve smýšlení anglických bohoslovců, neboť každý myslící muž musí uznati, že nemohla býti zpověď zavedena ve století 13., ježto již dobře byla známa sv. apoštolům ve století I., spisovateli *Tertullianovi* ve století II., sv. *Cyprianu* a *Origenovi* ve století III., sv. *Ambrožovi* ve století IV., a sv. *Augustýnovi* ve století V., tedy vesměs v těch dobách, kdy dle přesvědčení protestantského církev byla dosud neporušenou ode všech výmyslů lidských. Anglikánští bohoslovci uznali, že z lehkomyšlného vzdoru proti Římu vzdala se cír-

kev jejich tak důležitého zřízení Božského, jakým jest zpověď svátostná; proto zavádějí šmahem ve svých osadách soukromou zpověď nedbajíce na Drapera a na jiné podobné „učence“. V roce 1895 vyznává anglikánský duchovní Blok, že „v Angli zavedlo tou dobou již 1500 duchovních pravidelnou soukromou zpověď, kdežto před 50 lety nezpovídalo ani 20 duchovních“ (The Nineteenth Century 1895. Str. 37).

Teprv novější bádání dějepisné vynáší na světlo mravní zvrhlost a neomluvitelnou mělkost těch různých reformatů církevních ve věku 16., kteří při „opravě“ církevního života jednali tak nemotorně, jako když někdo zaprášenou uměleckou sochu „opravuje“ motykou. Nová doba poskytla církvi katolické ve mnohém ohledu skvělou satisfakci za staleté potupy ze stran protestantských „pravých“ křesťanů, jejichž paušální a konvenienční lži docházejí odsouzení i v evangelickém táboře.

Jeden takový projev právě o zpovědi můžeme zaznamenati. Vynikající protestantský norvežský theolog, *Kroggh—Thonning* píše o zpovědi katolické: „O kdybych měl tisíc úst a v každých ústech tisíc jazyků! Všech bych použil k tomu, abych zvolal: „*Naše církev musí opět mít soukromou zpověď!*“ Spasitel zajisté řekl svým služebníkům: „Komu odpustíte hříchy, budou odpuštěny; komu zadržíte, budou zadrženy“. Co má služebník Kristův v jednotlivém případě činiti? Odpustiti či zadržeti? Nezávisí to na duševním stavu hříšníkově? Jak se má však služebník Kristův o duševním stavu přesvědčiti bez soukromého vyšetřování a bez soukromé zpovědi?“ (Hist. pol. Bl. 1891. str. 195.)

Jak by nepůsobily všechny uvedené doklady upřímnému katoliku opravdové potěšení nad tím, že jest členem pravé církve Kristovy, která přese všechny útoky zvrhlých svých sluhů a nedostudovaných učenců hájíla vždy důstojné svěřený poklad božského učení!

Jak by neměl se radovati každý Čech, že řízením Prozfetelnosti vyvázl český národ ze zátopy německého falešného učení Luthrova!

Jak směšní a ubozí jsou naši „vlastenci“ kteří přemílají do omrzení otřepanou písničku protestantskou o osudné ráně reformace katolické v Čechách! Ano, pánové, vemte si do ruky vědecké knihy a ne staré, švabachem tištěné kalendáře helvetské a neškodte si před naším katolickým lidem, že jste ve svých nákladných studiích nenaučili se o své víře ani tolik, co dobře zná prostý muž z lidu!

Kdyby se podařilo nepřátelům náboženství Kristova rozhodující záznamy písma svatého a zmíněných starobyklých svědků ze světa odstraniti, pak ovšem by mělké hlavy měly pravdu; za stavajících však poměrů vystavují se různí „učenci“ jenom směšnosti, což jest největší nehoda, jaká může učence potkati.

Neváháme prohlásiti, že málo která pravda historická jest tak zajištěna, jako zpověď v nejprvnějších dobách křesťanství, proto nebude katolík nikdy na rozpacích, co má různým „učencům“ na jejich učenost odpověděti.

Krátkou zmínku aspoň zasluhuje forma čili způsob prvotní zpovědi. V prvních dobách byla vedle soukromé též veřejná zpověď. Zpověď tato byla později odstraněna za dob patriarchy Nektaria. V Konstantinopoli r. 390. způsobila veřejná zpověď jistě-

ho jáhna veliké pohoršení, takže patriarcha od těch dob zapovídal veřejnou zpověď na východě. Na západě v 5. století papež sv. *Lev Veliký* prohlásil listem v Kampanii, že dle tradice apoštolské dostací zpověď soukromá. (Epist. 80, al. 104.)

Veřejná zpověď byla ustanovením pouze církevním, čistě lidským a ukládala veřejné opakování jistých těžkých tak zvaných kanonických hříchů, totiž: modlářství, vraždy a cizoložství. Veřejnou zpověď zavedla církev sama, proto mohla ji také sama odstraniti, když se neosvědčovala. Ušní, soukromé zpovědi nemohla však církev nikdy odstraniti, ježto ji neustanovila, nýbrž od Krista Pána přijala.

Netřeba již vzhledem k výše uvedeným dokladům dokazovati, že sněm Lateranský IV. zpovědi soukromé neustanovil, ježto již celých 12 věků před ním zpověď v církvi byla, nýbrž jest jenom litovati slabé chápavosti jistých „učenců“, kteří nedovedou ani ze znění výroku tohoto sněmu pochopiti, že se nejedná o ustanovení nového nějakého zřízení, nýbrž že běží o povzbuzení vlašných křesťanů, kteří mnohdy ani jednou do roka ku správě Boží nepřistupovali.*)

Komu ovšem církevní historie začíná teprv od 13. století, ten v povzbuzujícím výroku sněmu lateranského hledal by zavedení tajné zpovědi,

*) Zníť tento výnos: „Každý věřící obojího pohlaví přišed k letům poznání vyznávej všechny své hříchy alespoň jednou v roce vlastnímu knězi, vykonej dle sil uložené pokání a přijmi uctivé alespoň o velkonočních Svátost Oltářní; kdo to opomene, nesmí za živa do chrámu vstoupiti, a po smrti nebude křesťanským pohřbem pochován“. (c. 21.)

jako hledá prostoduchý venkovan v upomínce berního úřadu zavedení nových daní.

Kdyby církev katolická teprv ve 13. století zpověď byla zavedla, nedovedli bychom si vysvětliti, jakým způsobem zpověď vyskytla se též u rozkolnických Nestorianů a Monofysitů, kteří odtrhnuvše se v 5. století od církve katolické, přerušili s ní naprosto všecko spojení.

Zpověď nalezáme též v církvi východní řecké i ruské, která již od 9. století jevila nedůvěru k církvi latinské, takže bylo by věru podivuhodné, že by byla přijala církev řecká z Říma nějaké nebývalé novoty, kterými by papežové vládu nad lidem chtěli si pojistiti.

Uváží-li rozumný a poctivý katolík všechny svrchu uvedené historické doklady, dovede si již učiniti náležitý soud o nezměrné lehkověrnosti prostoduchých lidí, kteří věří tak zvaným vědeckým autoritám, jakou je n.př. zmíněný profesor Draper.

III. Povaha zpovědi.

Z historické úvahy jsme se přesvědčili, že zpověď jest od Krista Ježíše ustanovena. Ustanovení Božské samo sebou předpokládá, že zpověď nám jest užitečná a prospěšná. Bylo by lze souditi, že katolíci všichni bez rozdílu ne jednou do roka, ale častěji v roce ku zpovědi přistupují, vždyť přirozenost lidská svého prospěchu usilovně vyhledává.

Než, shledáváme podivný zjev. Mnozí katolíci se zpovědi vyhýbají, jiní pouze při jisté příležitosti n. př. při sňatku ji vykonávají, jiní s největší nechutí a s velikým sebezáporem k správě Boží přistupují. Celkem málo jest katolíků,

kterí častěji a ochotně zpověď vykonávají. Kde jest příčina tohoto neblahého zjevu? Ustanovil snad Božský Spasitel zpovědi něco, co přesahuje síly lidské, takže jenom něco málo vyvolených může se státi dobrodini tohoto účastno?

Příčina nevězí ani tak v povaze zpovědi, jako spíše v nesprávném názoru lidském. Jest pravda, že zpověď jest těžkou obětí pro ducha lidského, když máme se člověku knězi vyznávat z hříchů, jež jsme až dosud tajili pečlivě v hlubinách srdce, a jejichž svědkem byl dosud jenom Bůh a tmavá noc. Jest to zcela přirozeno, že obtížnou nám jest obžaloba před svědkem, jenž snad až dosud z veřejného života znal jen občanskou naši bezúhonnost. V této stránce zpovědi spočívá jistě největší obtíž, neboť všechny jiné požadavky, jako lítost a dosti- učinění, nejsou tak obtížnými jako vyznání člověku knězi učiněné.

Mnohý i zdánlivě vlažný katolík jest přísným na sebe a opravdovou lítostí želí v osamělosti svého srdce přestupků proti mravnému zákonu. Mnohý koná sice dobrovolně kající skutky za své provinění a činí tak nenápadně, aby svět vlastní pohutky dobrých činů nepozoroval, nemůže se však odhodlati k mužnému činu, aby šel a ve zpovědi se vyznal.

Jest to falešný stud, jenž již za Tertulliana mnohým křesťanům škodil, a jest to okamžité zapomenutí na tu okolnost, že zpovědník jest vázán k naprostému tajemství zpovědnímu, takže vyznání naše učiněné knězi rovná se úplně vyznání mlčelivému hrobu, jenž pohřbívá vše ve svém nitru. Naprosté zpovědní tajemství služebníka Kristova jest tím opatřením, které odzbrojuje i hříšníka nejpyšnějšího od falešného studu. Co církev kato-

lická trvá, neuvádějí dějiny ani jediného příkladu zneužití zpovědního tajemství, zato však četné případy, kdy zpovědník raději sáhl po koruně mučnické, nežli by zpovědní tajemství zradil. Sv. Jan Nep., blah. Jan Sarkandr, četní kněží v Anglii, Německu i v Rusku, pro zachované tajemství zpovědní pronásledovaní, jsou dostatečně skvělými doklady k našemu tvrzení.

Mnohé předpisy kázně církevní, ba i mnohé pravdy vznešené nauky Kristovy našly již své zrádce, ale zpovědní tajemství dosud ne. Prozetelnost Boží tak silí křehkou přirozenost lidskou, že může zachovati požadavek, jež nezbytně vyžaduje úplná zpověď.

Nebudu se šířiti podrobně o předpisech církevních, které zpovědníkovi tajemství zpovědní ukládají, ale tolik připomenou, že tajemství zpovědní jest naprosté tak, že ani přímo ani nepřímou nesmí býti zneužito aneb vyraženo. Sebe větší vlastní škoda, sebe větší neštěstí církve aneb státu nesmí býti zpovědníku příčinou, aby jenom snad částečně zpovědní tajemství porušil. V dřívějších dobách byl vyměřen na kněze, tajemství zpovědní vyzrazujícího, trest doživotního žaláře a úplného sesazení z úřadu kněžského. Dodnes byl by trestán vinník úplným sesazením s hodnosti kněžské po celý čas života.

Tajemství zpovědní cti i zákon světský, takže nikdy nebývá k soudu za svědka volán zpovědník vinníkův, poněvač i světský zákon uznává, že zpovědní tajemství nebylo knězi sděleno jakožto občanu, nýbrž co zástupci Božímu. Z téhož důvodu může též zpovědník na otázky vyšetřujícího soudce odpověděti krátce: „Nevím o tom ničeho“

a výrok tento může i přisezně stvrditi. (Sv. Tomáš, Suppl. qu. 11, a 1, ad 3.)—

Záruka tato tedy jistě dostačí i nejúzkostlivější duši, aby úplně vyznati se neostýchala.

Kdyby každý uvážil tuto okolnost, přistupoval by častěji ku svátosti pokání, neboť podmínky řádného přijetí nejsou tak obtížnými, jak se z krátké úvahy přesvědčíme.

Dobrá zpověď vyžaduje od kajence jenom tři věci t. j. lítosti, vyznání a dostiučinění.

V katechismu se ovšem vyžaduje částek pět, ale jest samozřejmo, že zpytování svědomí nutně musí předcházeti před lítostí, neboť nelze litovati hříchů, jestliže jich neznáme. Rovněž dobré předsevzetí nezbytně jest sloučeno s lítostí, která bez opravdového úmyslu byla by holou přetvářkou.

Největší pšli musí věnovati kajník tomu, aby vzbudil opravdovou lítost. Jest ovšem pravda, že hlas svědomí vždy po zlém činu budí v nás pocit lítosti, ale nutno dbáti na to, aby lítost tato vyvolána byla věrou a láskou k bytosti Nejvyšší.

Mudřec lituje na př. svého hříchu, že zradil povinnost a své zásady, lítost tato ani částečně není motivována láskou k Bohu, proto jest přibor sv. zpovědi zcela neplodnou.

Zlosyn, upící v kobce žalární, želí své vřady proto, že zbavil se osobní svobody, ale ani zdaleka nepomýšlí, že probřešil se proti 5. Božímu příkazu. Ani jeho lítost není ku svátosti pokání dostatečnou.

Z uvedených příkladů patrně, že lidé různými pohnutkami bývají k slzám lítosti přiváděni, proto jest milosti Boží a dobré víry náboženské zapotřebí, by lítost naše nad hříchy vycházela

z toho důvodu, že jsme urazili Boha, nejsvětější bytost a nejlaskavějšího dárce všeho dobra.

Časté modlitby za dar pravé lítosti a dobré víry náboženské jest zapotřebí ku vzbuzení pravé lítosti, proto snadno si vysvětlíme, že vlažní aneb nevěřící ku zpovědi nepřistupují. Nemajíť lítosti, necítí potřeby smíření. Spása jejich jest již valně ohroženou, není-li již nadobro ztracenou.

Jak včasného upozornění potřebují ti, kteří z nezřízeného shonu po výdělku aneb po zábavě litují několik minut denně věnovati zpytování svého svědomí! Jak dobře by bylo poukázati na zaprášený obraz těm, kteří domnívají se čistými býti! Jak by se zděsili, vidouce, že jasné obrysy obrazu byly pozvolna jemným prachem k nepoznání znešvařeny: v té chvíli rozpomenuli by se na obraz své duše, jenž jest stejně zhoubnému vlivu zlých návyků a špatné společnosti vystaven.

Kdyby jen více klidných chvílek ku pozorování svého nitra dopřály si mnohé duše, obléhaly by častěji zpovědnice! Již pohanský mudřec Seneka postihuje v duševní otupělosti příčinu, pro kterou obáváme se hříchy své vyznati, pravě: „Proč nevyznáváme hříchů svých? Ježto dosud pohroužení jsme v tvrdý spánek netečnosti. Prodávme se, abychom na své hříchy žalovali“ (Ep. 53.)

Na sebezpoznaní a na lítosti opravdové záleží vlastně těžiště naší spásy, neboť krok ku zpovědnici jest jenom nutným následkem opravdové lítosti.

Duši živě věřící jest ovšem tento krok ku zpovědnici přirozeně nutným následkem zkroušeného sebezpoznaní, ne tak však duši pochybnostmi zmítané. Té zdá se právě toto přistoupení ku zpovědnici dílem obrovským, nadlidským.

Nerozhodným duším těmto neodporují se dlouhé úvahy o vlastním nitru, nýbrž těm odporuje se rázný čin a mužné předstoupení před kněze, jehož zkušenosti mají se svěřiti. Zcela bezpečně může kajník nitro své zpovědníku odhaliti, neboť nalézá v něm netoliko přísežně mlčelivého důvěrníka, ale i zkušeného lékaře a rádce, jemuž již hnedle v semináři v dobách přípravy na vznesený tento úřad vštěpovány byly zásady největší mírnosti a šetrnosti ku kajníkům.

Kajník v knězi nesmí spatřovati přísného a neuprosného soudce, nýbrž vlídného duchovního otce, proto jeho vyznání musí býti zřetelné a úplně učiněno. Hříchy nesmí se ani zatajovati, ani předstíráti. I když zpovědník klade otázky některé kajníkovi, nesmí tento se domnívati, že kněz tak činí ze všeobecné zvědavosti, nýbrž ku získání úplného soudu o hodnosti či nehodnosti kajníkově. Kdyby mnohý povážil, že dotazy na jednotlivé okolnosti jsou značnou obtíží při velikém návalu kajníků, ušetřil by tuto námahu knězi úplným doznáním.

Pojednali jsme o dvou nejdůležitějších částkách zpovědi obšírněji, protože správný náhled o nich nevyhnutelně jest potřeben ku dobré zpovědi a všechny důmyslné náhledy a duchaplné výrocky znamenitých mužů o zpovědi nebyly by spásy lidské pranic platny, kdyby nebylo známo, čeho se vlastně při zpovědi od nás žádá.

O třetí podstatné částce zpovědi t. j. o doštiučinění nešířím se, protože za nynější doby mírné kázně církevní neukládá se nikdy tak obtížné pokání, aby bylo ještě třeba někoho k vykonání jeho povzbuzovati. Soudíme, že se opravdová a věřící mysl ani nespokojí s malým ulože-

ným pokáním a vykoná z vlastního popudu daleko více v pevném přesvědčení, že i toto „plus“ není v žádném poměru k milosti, jaké jsme dosáhli od Boha odpuštěním hříchů.

Tři uvedené částky patří nutně nerozdílnou rukou ku přirozené povaze zpovědi, protože člověk, hříchem čili porušením mravní pravdy provinilý, jen tím smíru před veřejností dosíci může, jestliže trojí povinnosti učiní zadost. A to: jestliže 1.) hříchu v nitru svém oželí; 2.) jestliže veřejným vyznáním vstoupí opět se svými spolubratry v obcování pravdy; a 3.) jestliže způsobené zlo nahradí a porušenému řádu mravnímu zadoštiučiní (Nikolas, Studien).

Nastínivše krátce podstatné tři znaky přirozené povahy zpovědi, můžeme přejíti ku ocenění sociálního užítu, ze zpovědi plynoucího.

IV. Zpověď v sociálním životě.

Sociální blaho záleží jistě ve spokojeném životě všech vrstev lidových, neboť spokojenost jest bez odporu základem lidského štěstí.

Člověk každý může býti spokojen, jestliže vede život důstojnosti své přiměřený. A poněvadž člověk jest složená bytost z těla i z duše, vede člověk jen tehda život důstojnosti své přiměřený, jestliže potřeby duševní i tělesné docházejí svého ukojení.

Nutno tedy přiblídnouti, jakou měrou přispívá zpověď k ukojení potřeb duchovních a jakým způsobem vyhovuje požadavkům tělesným, chceme-li vyšetřiti sociální význam této svátosti.

Věnujme nejprve pozornost ušlechtilější části lidské bytosti t. j. své duši.

Pozorujeme-li lidské *srdce*, shledáváme v něm neodolatelnou touhu po sdílnosti. Ať srdce naše zmítáno starostmi, bolem aneb vinou, vyhledává opět duše, která by mu porozuměla, která by starosti i bol sdílela. Podaří-li se nám duše sdílné nalézt, zarmutek náš stává se o polovinu menší: běda však, musíme-li bol či vinu po letech v srdci utajiti. Jaká muka zakouší srdce osamocené! A v dobách rozrušených, kdy úskok a leš považovány za cnost společenskou, jest upřímná duše zjevem čím dále tím vzácnějším, proto i duševní útrapy jednotlivců vzrůstají a dohánějí mnohého nešťastníka k zoufalství.

K takovému až konci klesne duše jen tehda, jestliže neumí aneb nechce nalézt srdce ku sdílnosti otevřené — ve zpovědnici.

Proto také nejvíce zoufalců vyskytá se v řadách nevěrců a proto také největší zlo připravili najatí svědčové dělnému lidu tím, že bídným štváním znesnadnili uhnětenému lidu cestu ku zpovědnici, kde vždycky čerpal v dobách trudných potěchy a osvězení duševního.

Co platny marnivé sny o státu budoucnosti, co platny řízné noviny „strany“, když srdce naplněno jest vyvolanou i oprávněnou hořkostí proti celému světu, a když i upřímný přítel lidu prohlášen za škůdce jeho.

Opakujeme ještě jednou: kněz v úřadě svém zpovědnickém byl spolehlivým a vždy ochotným radcem lidu trpícímu a bude jím i nyní dle svaté povinnosti, pozná-li jen svedený lid, co mu jest ku pokoji.

Ale nejenom cit, nýbrž i ještě mocnější hlas vede duši ku sdílnosti a ku vyznání. Jest to *hlas svědomí*, který se utlumiti nedá a který vyžaduje

od nás ještě více, nežli se požaduje na nás od církve. Hlas svědomí žádá přímo vyznání veřejného. Snaží-li se vinník výkřik svého svědomí po vyznání přehlušiti rozumováním aneb pohárem rozkoše, dopouští se činu proti přírodě, který se mstí hroznou rozervaností.

Že skutečně nitro lidské přirozeně ve vyznání viny vyhledává a dochází upokojení, dosvědčují rady a náhledy již starých mudrcův.

Indický zákonodárce *Menu*, syn *Brahmův* praví: „Čím upřímněji vyzná člověk vinu spáchanou, tím snáze a jistěji ji smaže“ (W. Jones).

Praktický mudrlec *Sokrates* radí zpověď: „Kdo se bezpráví dopustil, nechť tam spěchá, kde zadost činiti má, k soudci rovněž jako lékaři. Třeba mu především, by se z hříchu vyznal, za něj se kál a dosti činil. Nesmí se ostýchat, nýbrž srdnatě ať tam odeběře se třeba s přivřenýma očima jako k lékaři, jenž řeže a pálí, aniž by na bolesti zřetel bral“ (Plato, *Gorgias* c. 36.).

A mnohé jiné výroky i zvyky starých národů bychom mohli uvést, kteréž všechny souhlasí v tom, že zpověď jest nutným požadavkem svědomí; ale netřeba ani dovolávati se zkušenosti cizí, vždyť vlastní naše zkušenost nás o tom poučuje.

Vyznaná vina zjednáva nám v duši mír, který byl dlouho již ohrožován pečlivě utajovaným tajemstvím. I nejtěžší vina velikého zločince usmírňuje veřejnost, jestliže jest před soudem upřímně doznána. S kajícím zločincem máme vždy soucit, neboť upřímným doznáním vrací se opět do společnosti, z níž se zločinem vyhostil. Zatvrzele zapírajícího zlosyna posloucháme s ošklivostí a přejeme mu trest nejpřísnější.

Jak by mohl tento zjev opakovati se ve všech případech, ve všech zemích a u všech lidí, kdyby nebyl vyvolán přirozeným hlasem nitra, všemu lidstvu společným?

Tento přirozený požadavek lidského srdce přivedl církev katolickou k tomu, že vedle soukromé zpovědi nařizovala prvotně též zpověď veřejnou, od níž potom z příčiny již vzpomenuté upustila, nežádajíc více, než co zakladatel její požadoval.

Místo veřejného odhalení viny vyžaduje Božský Spasitel pouze soukromé vyznání před svým sluhou, jenž zavázán jest k naprosté mlčelivosti po všechny dny života svého, a přece člověk jest tak pokažen, že i tento zmírněný požadavek mravnosti považuje za přísný. Právem se může i při této příležitosti opakovati, že není tvora na světě, jenž by tak jednala proti svému přirozenému určení, jako člověk.

Vyhovuje zpověď přirozenému požadavku našeho srdce i svědomí, nepřilíc se tedy nikterak rozumu lidskému, který nucen jest uznati, že zpověď jest *nejlepším prostředkem ku dosažení mravnosti*, která jest pravým cílem člověka.

Zpověď vede člověka k tomu, aby nitro své poznal. Že v poznání sebe záleží počátek mravněho života, nasvědčuje starověká moudrost, zaznamenaná na dveřích chrámu delfického: „Poznej sebe sama“. Nikdy se nenaskytá tak vhodná příležitost poznati nitro jako při zpovědi. Svět svými starostmi a vírem svých rozkoší rozptyluje úžasně naši pozornost, takže musíme si téměř chvíli pro svou vlastní bytost násilně vybojovati, jinak bychom znali snad lépe útroby vyhaslých sopek a vzdálených hvězd, nežli nitro své vlastní.

Častá zpověď nuceně přivádí nás ku pozorování vnitřního světa, jenž jest nám nejbližší a poučí nás přecasto, že dosud snad lépe měli jsme uspořádanou svou dílnu aneb domácnost, nežli vlastní duši. Odhalení pak vnitřního stavu dobrou zpovědí muži nestrannému, zkušenostmi bohatému a pravomocí Božskou opatřenému zaručuje nám jistotu, že při pořádání náhle objeveného nepořádku nedali jsme se svěsti svou samolibostí ku omluvě některého poklesku.

Jest tedy zpověď mocnou pakou a oporou mravnosti, proto duše veliké, chápající tento význam zpovědi, nemohly odepríti obdiv svůj této blahodárné instituci.

Vždyt i veliký nevěrec *Voltaire* vyjadřuje svůj obdiv slovy: „Zpověď jest mohutná věž, která od neřesti zdržuje a proto i velmi účinnou, že od tajných hříchů odstraňuje“.

A sám původce protestantismu *Luter* napsal v dobré chvíli svého života: „Za všechny poklady celého světa nedal bych zpovědi; vím dobře, kolik potěchy, kolik síly mám jí co děkovati. Raději bych svolil v tyranství papeže, než bych připustil, aby zpověď byla odstraněna“ (*Tischreden*).

A na jiném místě dotvrzoval *Luter* o zpovědi: „O soukromé či tajné zpovědi soudím totéž, co jsem dosud učil, totiž že jest užitečnou a velmi žádoucí. Ona se mně velmi zamlouvá a jest též nevyhnutelná; neusiluji o její vykořenění, nýbrž raduji se z toho, že jest v církvi Kristově“ (*Walch, Luthers Werke* 2767).

Škoda, že tento neblahý reformátor dbal více ohledu na požadavky svých prostopášných

soudruhů, než na přirozený hlas své duše; nebyl by jistě později zpovědi odstranil.

Goethe, dobrý znatel nitra lidského, napsal o zpovědi: „V nekonečném zmatku, do něhož člověk při rozporu přirozených a náboženských požadavků upadá, jest zpověď vítaným prostředkem, aby své činy, přečiny i nedostatky, své rady a pochybnosti vyjevil muži důstojnému a zvláště k tomu zřízenému, jenž by jej upokojil, varoval, posilnil a uloženým pokáním za vinu smazanou oblažil a takto jemu očistěnému štít člověčenství vrátil.“

Filosof *Leibnitz* praví: „Nelze upříti, že zpověď jest hodna a důstojna Boží moudrosti a že nic není cennějšího a chvalitebnějšího nad ni v náboženství křesťanském.“ (Dr. Räss Theol. System. Str. 180).

Nadšené tyto chvalořeči na zpověď katolickou vyváží snadno mylné náhledy „učenců“, kteří nemohouce na poli střizlivé a vážné vědy vykážati se žádnou pozoruhodnou prací, zabíhají do romantické říše domněnek a vydávají starý legendární brak za „vědecké“ objevy. A nejsmutnější roli hrají u nás v Čechách při tom mladí lidé, kteří ohlásili objeviti světu novou dosud nezbadanou zásobu světoborných pravd; a zatím krmí čtenářstvo, ovšem dosud ani celých 20 let staré, přežilým tímto brakem. V cizině tyto stariny jsou již dávno antikvárním balastem, u nás však jsou „novinkami“.

Když zpověď poskytuje člověku nejlepší prostředek ku dosažení cíle mravního, jest zcela pochopitelné, že blahodárný vliv zpovědi zasahuje do života rodinného a sociálního, neboť blaho jednotlivců jest blahem též společnosti. Zpověď pod-

poruje blaho a štěstí v rodině, neboť vespolná láska, věrnost manželská zpovědi se udržuje a rozmáhá. Autorita otcova nabývá v srdci dítky zpovídajícího se větší vážnosti, čeled nabádána bývá ku poctivé a svědomité práci.

Zpověď proniká svým blahodárným vlivem veškeré poměry společnosti lidské.

Nedotknutelnost majetku společenského háje na jest nejvydatněji ve zpovědnici, neboť kajícínek nenajde rozhrěšení, nenabradí-li škody na cizím majetku způsobené. To přiznává *Rosseau*: „Kolik náhrad, kolik zadostiučinění působí zpověď u katolíků“ (Emil IV.). Velmi často i denní listy přinášívají zprávy o náhradě poškozeného majetku, uložené ve zpovědi.

Zpověď jest oporou *těž cti a dobrého jména* tím, že ukládá poskytnouti uraženému přiměřeného zadostiučinění. Dlouholeté sváry a krevní nepřátelství dovede jenom zpověď utišiti, čímž pojištěn bývá mír a klid v obcích.

Ježto i autorita *světské* vrchnosti nabývá zpovědi větší váhy v srdcích podřízených, přispívá to jenom ku veřejnému pokoji a k rozvoji blahobytu vezdejšího.

Tajné hříchy a jejich zhoubné následky na celá pokolení lidská docházívají jen ve zpovědi přiměřeně hráze. Jest tedy zpověď dobrým pomocníkem vědy lékařské, pečujíc o *zdraví lidské*. Měli by tedy zvláště moderní lékaři trochu méně příkře vystupovati proti přesvědčení náboženskému, než jako to shledáváme za naší doby. Zvláště měli by si lékařové u lože těžce nemocného vzpomenouti na slova svého kolegy ženevského, protestantského lékaře *Nampona*, jenž ve svém pojednání o zpovědi napsal: „Kolik osob nemocno

jedině proto, že nechtějí složití vyznání hříchů svých služebníku Božímu. — Není neduhů tvrdosijnějších, nežli ony, které souvisejí s nedostatkem mravním. Zpověď byla by pro umění lékařské účinnější, než se všeobecně za to má. Mnohý chorobný stav vyžaduje spíše přispění ctihodného rádce, nežli přítomnosti lékařské“ (Str. 460.).

Jiný spisovatel protestantský v. *Oettingen*, pojednává o statistice sebevražd, píše: „Že v celém Německu, tomto srdci Evropy, samovražda nejhrozněji řadí, a že z království saského, přebohatého na samovraždy tato mravní zkáza se rozlévá na sousední země, jest věcí dokázanou.“ Mezi příčinami tohoto zjevu vyčítá zmíněný spisovatel nedostatek zpovědi: „Protestanté postrádají účinného vedení ze strany církve. Nešťastníku dostává se jen s těžší útechy, poněvadž jest mu postrádati prostřednictví lidsko-kněžského“. Jak statistika samovražd v Evropě sestavená dle vyznání náboženských dokládá, vyskytá se mezi miliónem křesťanů vyznání řecko-katolického sebevražd pouze 40; římsko-katolického 85; u protestantů až 190. Předkládáme tato fakta těm lékařům v úvahu, kteří brání umírajícímu pacientu v zaopatření sv. svátostmi, aby prý se neotráslo zdravím nemocného, jež mu ovšem svým uměním zachrániti nedovedou.

Vyznáním tedy zbavujeme se tíže a břemene hříchu. čímž zpověď dopomáhá k duševnímu klidu. Pěkný doklad pravdy té vypravuje *baron z Lüttwitz* v knize o svém návratu do církve katolické, a jak zpověď byla ne poslední pohnutkou, že se obrátil.

Byltě narozen v Německu a vychován v přísně protestantské rodině a poznal všechny možné předsudky proti naší víře.

Dospěv, spáchal nějaký hřích myšlenkami, a touže se ho zbaviti šel k protestantskému kazateli a začal s ním velezajímavou rozmluvu: „Máme-li zpověď?“

Kazatel: „Máme.“

„Jak to je“, pravil baron, „jsem 42 léta star a dosud jsem neslyšel, že někdo z nás se zpovídal?“

„Pravda, našinci se nezpovídají, ale máme zpověď.“

„Jak odpouštíte hříchy?“ ptal se Lüttwitz dále.

„Máme vzorec (formuli), ale dosud jsem nezpovídal, přejete-li si, najdu ho, neb jsem ho někde založil,“ odvětil kazatel.

Baron se touto odpovědí rozhorlil, a ihned odejel do Paříže, by vyhledal nejznamenitějšího kazatele protestantského, by se mu vyzpovídal. Byl to ctihodný stařec s bílými dlouhými vousy.

„Co chcete?“ ptal se mne.

„Rád bych se zpovídal,“ děl baron.

„Jak se jmenujete?“ tázal se dále.

„Nechme jména, prosím; přicházím vyznat svých hříchů před Bohem.“

„Co chcete se zpovídati?“

Rekl jsem hřích a prosil ho, by mi ho odpustil jménem Božím.

„Neodpouštím hříchů,“ pravil, „neb nevíme, odpustil-li Bůh naše hříchy.“

„Ale vždyť se dočítám v evangeliu, že Kristus dal moc apoštolům odpouštěti hříchy!“ namítal baron.

„Ovšem,“ pravil kazatel, „ale toho my nečiníme.“

„Tím tvrdíte,“ odvětil Lütwitz, „že protestantismus zakládá se na nevěře a nutíte mne, státí se katolíkem.“

A kazatel, stařec blízky hrobu, pravil vážně: „Nezdržuji Vás ani chvíli, byste nepřestoupil na katolickou víru. Máme tolik sekt, že nevíme vlastně, čím jsme . . . Staňte se jenom pokojně katolíkem.“

Jaké to nedůsledné učení. Jeden kazatel téže sekty dí: „Máme zpověď, jenom nevím, kde mám zpovědní vzorec“; druhý praví: „Nemáme zpovědi, ač ji Kristus ustanovil.“ Baron přestoupil do naší církve, kde našel mír a štěstí, („Das Hemd des Glücklichen.“ Obrázky ze života konvertity, napsal baron Lütwitz. 3 vyd. Str. 75.)

Pravdivá tato událost ze života bývalého protestanta svědčí nejlépe, že mnoho vzdělanců z tábora protestantského dobře jest přesvědčena, že církev jejich postrádá ve svátosti pokání drahocený odkaz lásky Kristovy, ale lidské ohledy a světské zájmy brání jim v důsledném kroku ku návratu.

Přehlížejíce význam zpovědi v zájmech jednotlivce, v blahu rodiny a ve prospěchu veřejném, můžeme vším právem pronést již úsudek:

Není, tuším, ani jediného dobrého zjevu ve společnosti lidské, kterému by zpověď byla na ujmu, ale za to jsou přčetné blahodárné jevy sociální, které ve zpovědi mají nepopíratelně mocného spojence.

Znamenat věru zpověď pro jednotlivou duši i pro celou společnost lidskou dobrodiní, takže, „kdyby zpovědi nebylo, musila by vynalezena býti“ (Voltaire).

Cnost, spravedlnost a mravnost jsou nezbytné prvky, které podmiňují pevný základ každé vlády, každé ústavy, každé společnosti. „Než možno cnosti, spravedlnosti a mravnosti alespoň poněkud pevných základů dáti bez soudní stolice zpovědní, ježto soud tento vykonává větší vliv na svědomí lidské a účinněji je ovládá, než kterýkoliv jiný soud. Pod vlivem zpovědi nemůže se autorita knížete zvrhnouti v despotismus, ani svoboda lidu v nevázanost. Úředník jest pod vlivem zpovědi nezištným, kněz bezúhonným a ve svém úřadě horlivým, voják bodrým, poddaný věrným, a kníže spravedlivým.“ (Fitz-William.)

Aby pak nikdo nemyslí, že máme zde při své úvaze na zřeteli pouze duše s malým světovým rozhledem aneb prostý lid, jemuž páni přejou dosud jak náboženství, tak i častou zpověď, aby lid byl držen na patřičné úzdě, uvedeme zajímavé vyznání proslulého člena pařížské akademie, básníka Františka Coppéa.

Frangois Coppée o svém návratu ku vzornému životu křesťanskému.

Roku 1897 v červenci oznamovaly různé listy pařížské, že oblíbený novellista francouzský Coppée (narozen r. 1842) vydá novou knihu a to — s obsahem náboženským, což velice překvapilo každého, jenž Coppéa zná: jeť již od roku 1884 členem pařížské akademie, a jako většina pařížských akademiků, nevynikal zvláštní zbožností anebo přízní k církvi katolické. Aby upokojil zvědavce, uveřejnil oblíbený a oslavovaný novellista již napřed jakousi delší předmluvu

k novému svému dílu a v ní objasňuje postavení své k náboženství katolickému.

„Vychován jsem byl křesťansky, dí Coppée, a po prvním sv. přijímání ještě kolik let svědomitě s dětskou horlivostí plnil jsem náboženské povinnosti své. Co připravilo mne o zbožnost, to byly — vyznávám se veřejně — poklesky jiných let a stud vyznati se z nich. Bylo by doznati velmi mnohým, kteří žijí v podobných poměrech — kdyby chtěli býti upřímnými — že původně přiměl je k odpadu od víry jen přísný zákon, který ukládá náboženství lidské smyslnosti, a že teprve později sháněli se po metaphysických důkazech vědeckých, jež měly jim klestiti volnou dráhu. U mne aspoň vyvinuly se ony věci tímto způsobem. Z nepravého studu přestal jsem plniti náboženské povinnosti své, a celé ono zlo poslo z prvního tohoto poklesku proti pokoře, již považuji za nejpotřebnější ze všech cností.

Po prvním tomto chybném kroku četl jsem mnohé knihy, slyšel mnohá slova a viděl mnohé příklady, jež ustálily ve mne přesvědčení, že nic není oprávněnějším, nežli hověti své pýše a smyslnosti; a tak stal jsem se lhostejným ku každé myšlence náboženské. Jak patrné, je můj pád úplně všední, podobně, jako když vojnín nasytiv se a zmrzev si kážeň vojenskou, opouští prapor svůj. V pravdě sice nezanevřel jsem na tento prapor, ale opustil jsem jej a zapomenul jsem na něj — to je vše.

Vstoupil-li jsem kdy do chrámu, zmocnila se mne již na prahu zvláštní úcta. Obřady bohoslužebné vždy mne dojaly svým antickým rázem a harmonickou nádherou a vznešenou i výraznou poesíí. Ano, čím déle přemýšlím, tím více zdá se

mi, že na dně duše mé dřímá poslední zbytek víry křesťanské. Stopu její naléztí lze v oddanosti, se kterou trpělivě snášel jsem vždy pohromy životní. Dlouhou dobu sice již považován jsem za člověka šťastného, ale moje mládí bylo velice kruté. Zažil jsem nejen chudobu, nýbrž přímo bídu, nemluvě o jiných útrapách, a přece nikdy jsem nereptal.

„*Beati mites*“ — blahoslavení tiší — pravil Pán mluvě na hoře o blahoslavenstvech. Skutečně mne štěstí potkalo, že Pán ozářil mne paprskem svého milosrdenství a dal mi opět naléztí útěchu v modlitbě a ve víře v podvečer mých dnů, kdy opět se dostavily útrapy, ačkoliv jsem ve šťastných dnech darů jeho užíval velice špatně.

Ačkoliv jsem jenom básníkem a spisovatelem, ačkoli duševní život můj téměř úplně zaujat byl pracemi literárními a starostmi a péčí o umění, přece, jako každý myslící člověk, častěji trápen jsem býval oním hrozným tajemstvím, jež nás obklopuje: „K čemu je život? K čemu smrt? Proč cítíme bolest? Proč roníme slzy?“

Hrozné otázky tyto jenom neurčitě a nejasně zodpověděti dovede lidský duch; a nezdídka značně si odporují odpovědi ony.

Ani jediný z moderních způsobů řešení otázek tyto mi nedostačoval. Zvláště protivili se mi ti, kdo zavrhuji víru v Boha, jenž nás vidí a který nás i souditi bude, a že jednou zodpovídati se jest nám, jak plnili jsme životní úkol svůj zde na zemi, a že není budoucího života, v němž dobrému dostane se odměny, zlému však zaslouženého trestu.

Zvláště od několika let činilo svědomí mé vždy větší a větší požadavky. Kdykoli pomyslil

jsem na svůj konec a posuzoval jsem sama sebe, jak by mne asi soudil Bůh, byl jsem sám s sebou vždy nespokojen. Procházel-li jsem v myšlenkách svojí mladostí, bylo mi vždy zardíti se, a vždy cítil jsem těžké břímě svých poklesků. Pro slabost a zbabělost nepolepšoval jsem se; třeba však uvážiti, že zůstal mi ještě jakýsi zbytek křesťanství, neboť leckdy mimovolně vzbuzoval jsem i jakýsi pocit lítosti a odejítí se světa nevypovídav se a nedostav rozhřešení, — zdálo se mi vždy býti brozým.

Nejvýše dobrotivý a milosrdný Bůh určil mi něco daleko lepšího, nežli chvatné pokání v hodině smrti, jež pravidelně hrůzou a strachem bývá doprovázeno.

V lednu 1897 trávil jsem zimu v Pau a již delší dobu churavěl; bylo mi povolati pařížského lékaře svého a podrobiti se těžké operaci. Ehl jsem si úplně vědom, jaké nebezpečí mi hrozí, ano prosil jsem dobrou sestru dominiikánku, která mne ošetřovala, by zavolala mi zповědníka, kdyby zhoršil se stav můj. Ale přítel dr. Duchastelet zachránil mi život, a já nyní pomýšlel jenom na brzké a úplné uzdravení, jež bylo mi slibováno.

Varovný hlas boží byl zřetelný, ale já jsem ho nedbal. Zotavení mé nemělo stálosti, ve krátké době bylo mi opět podrobiti se nové nebezpečné operaci, která znovu mne volala ku bráně smrtelné. Delší dobu strávil jsem na lůžku. Byly to dny hrozné. Nyní teprve zabýval se duch můj vážnými myšlenkami. Když s úzkostlivou přísností přemýšlel jsem o svém životě, zmocnila se mne ošklivost nad sebou samým, zděsil jsem

se sama sebe — a tentokráte přišel kněz — onen, jemuž věnována je tato kniha.

Vyzpovídal jsem se, prolévaje hojné slzy nejupřímnější lítosti a konečně jsem dostal rozhřešení, což bylo mi útěchou nevyslovitelnou. Když však zmínil se kněz, že přinese mi nejsv. Svátost, odporoval jsem celý jsa zmaten, neboť měl jsem se za nehodna tak veliké milosti. V okamžiku tom nehrozila mi právě smrt; proto mně kněz také příliš nepřemlouval a nežli odešel, ještě mi pravil: „Modlete se a čtěte evangelium.“

Dny a měsíce, jež trávil jsem na lůžku a v tichém pokoji, žil jsem s evangeliem; a znenáhla před duševním zrakem mým oživila každá řádka oné svaté knihy a ujistila mne, že vše toto je pravda nezvratná. Ano, v každém slově evangelia viděl jsem pravdu jako jasnou hvězdu zářiti, cítil jsem její tepnu, jako cítím tlukot srdce svého.

Jakás nevýslovná touha táhla mne k Bohu. Nemohl jsem odolati, dal jsem se vésti, krátce: poslechl jsem a dnes ještě blaží mne blahá rozkoš a útěcha oné poslušnosti.

Ke konci října, kdy blízká byla dojemná památka všech věrných dušiček, zpečetěn byl úplný můj smír s Bohem. Pln jsa víry a pokory, přijal jsem velebnou Svátost, slavě zároveň památku všech svých drahých, kteří očekávají mne na onom světě“.

(Katolické Listy 1899).

Svrchu uvedené vyznání Coppého má pro naše pojednání velkou důležitost, neboť François Coppée jest vynikajícím mužem světové pověsti a obrat jeho působí pochopitelnou pozornost. Bohu díky, že vyznání jeho není osamoceným zjevem, nýbrž řadí se ku nedávnému obratu slavného bá-

sníka a učence dánského, Jana Jørgensena. Tak tupená a nenáviděná církev katolická chová v lůně svém svátost pokání, která dovede i hrdé myslí a bystré hlavě slavených umělců poskytnouti stejně blaživou potěchu v mučivé tísní hříšnosti, jako prostému venkovanu.

Jak velikou jest církev tato, která žádá duše dosud nesklamala, nýbrž pro všechny má léčivý balsam potěchy ve svátosti pokání.

Kdo by se divil, že protestantský bohoslovec, N. aville volá pln bolestné závesti: „Kdo by nepohlédl závestivě na zpovědnici? Kdo by si nepřál za nábradu trpkých výčitek svědomí a trapné nejistoty, zdaž došel vlastním pokáním od Boha úplného odpuštění, slyšeti raději zřetelný hlas, který mu ve jménu Ježíše Krista zvěstuje: „Jdi v pokoji, odpouštěj se hříškové tvoji! Šťastná duše čistá, která podobných dojmů zakusila! Šťastná duše čistá, která vezdy zachovává živý pocit blízkosti boží“.

Příklad Coppéův a Jørgensenův, jakož i dříve uvedené výroky hlubokých myslitelův o katolické zpovědi nemohou zůstat bez hlubokého dojmu i na naše moderní pokolení, které se vrhlo střemhlav v náruč materialismu a přírodní filosofie.

Sebe chlubitější tvrzení vědci, že věda svými vynálezy pozemskými dovede úplně odškodniti člověka za ztracenou víru v nebeské blaho, nemohou duše lidské upokojiti, nýbrž rozsévají čím dále tím větší zmatek v myslích lidstva.

V děsné této spouště falešného názoru o určení a osudu člověka zavznívají hlasy prozíravějších duchů, kteří volají: „Pryč od hmoty a blíže k Bohu“. K Bohu pak od hmoty nelze ji-

nak přijíti, leč branou zpovědnice; proto voláme i my: „Pryč od hmoty a blíže ku zpovědnici“.

Pro naše pak české poměry uvedu ještě mimo světové doklady malou ukázkou z české historie.

Naše intelligence drží mnoho na Husa, jejíž považují za světlý vzor pro každého řádného Čecha. Jak se zachoval Jan Hus ku svátostné zpovědi? Uznával ji a zpovídal se i ve vazbě Kostnické, jak píše ve svém listě 50. „Já chtěl se zpovídati a žádal jsem komisaře, aby mi za zpovědníka dali Pálče neb někoho jiného. Já řekl: „Pálče jest úhlavní protivník můj; chceť se mu zpovídati, neb jiného způsobného muže mi dejte; Prosím pro Bůh“. — I stalo se. Zpovídal jsem se jistému doktoru mnichovi, kterýž mně vyslyšel požehnání a velmi krásně i dal mi rozhřešení“.

Naši moderní husité se dušují, že netropí s kultem Husovým žádného švindlu, nýbrž že to myslí upřímně a vážno. Nechceme si ani domýšleti, že jest nám jednati s odporými pokrytci, nýbrž s muži charakterními, proto očekáváme, že budou letos následovati Husa i v pokání.

Jest-li nám skutečně jednati s charaktery budou letošním postem obléhati zpovědnice celé zástupy ctitelů Husových, kteří dosud z neznalosti spisů mistra kostnického zpovědi se zpravidla vyhýbali. Možná, že ke zpovědi půjdou a možná, že se na Husa rozhněvají, až seznají, jakým byl při vši své otevřenosti zabeđeným klerikalem.

Končíme svou úvahu o zpovědi. Nechtěli jsme tím utvrzovati přesvědčení řádných katolíků, kteří každoročně aspoň ve svatopostní době správu Boží vykonávají, nýbrž chtěli jsme ukázati na mělkost a nevědomost různých „vědeckých“

veličin, které zcela hloupě lhrou a přece najdou ještě dosti víry v kruzích vzdělaných, které by přece nemusily všemu slepě věřit, nýbrž kriticky uvážiti.

Že úvahou naší stará víra katolická, víra našich předků, objevila se ve světle velice zářivém, lze jenom s povděkem přijati. Děkujeme Bohu, že jsme se zrodili v církvi pravé a nedejme se žádným klamným hlasem s pravé cesty sváděti. Všecky pohany a potupy na nás metané rozbijí se malomocně o skalopevné naše přesvědčení a padnou na hlavu tupitelů.

Jeho arcibisk. Milost, Pan Dr. Florian ze Stablewských, arcibiskup Hnězdenský, píše o spisech Dra. K. Maye:

„Souhlasný úsudek všech, kdož knihy tyto četli, zní v ten smysl, že obsah jejich jest *neobyčejně napínavý, poučující a při tom mravně čistý*, takže poskytují dospělým i mládeži měrou nejvyšší ušlechtilou zábavu i užitek.

Jeho bisk. Milost, pan Dr. Pavel Leop. Haffner, biskup Mohučský, píše o spisech Dra. K. Maye:

„Doslechl jsem již dříve mnoho pochvalného o této četbě a sám jsem se přesvědčil, že jest *stejně napínavá jak poučná*. Přeji nakladatelsví štěstí k tomuto podniku, jenž odpovídá požadavkům přítomné doby a při tom nijak a nijak není škodlivým . . .“

Jeho bisk. Milost, Pan Dr. Michal svob. pán Rampf, biskup Pasovský, píše o spisech Dra. K. Maye:

„Četba těchto knih je stále zábavná a napínavá; poskytuje však také mnohostranné poučení o zeměpisných i národopisných poměrech. Především však dlužno přiznati, že knihy Mayovy jsou *prosty všeho, co by uráželo mravnost nebo náboženství*; ba co více, *ony přímo nabádají a povzbuzují k mravnosti*, takže je i mládež do rukou dāti smíme, zajisté ke skutečné její radosti.“

Jeho bisk. Milost, Pan dr. Karel Klein, biskup Limburský, píše o spisech Dra. K. Maye:

„Milerád jak dosud tak i příště budu spisy tyto jako četbu *veskrze doporučení hodnou* pochvalovati s tím potěšením, že jsem tím k rozšíření jejímu nějak přispěti mohl . . .“

Jeho bisk. Milost, Pan Leo Redner, biskup Ulmský, píše o spisech Dra. Maye:

„Cestopisné povídky Karla Maye *nalezly právem v kruzích katolického čtenářstva tolik přátel* . . .“

Ze spisů Dra. K. Maye vychází právě v *nezkráceném autorisovaném* překladě českém nejlepší jeho cestopisný román „*Po stopě zlého činu*“ s ilustracemi J. Ulricha ve dvouarchových sešitech po 15 kr. Předplatné na 10 sešitů zl. 1.50 přijímá každé knihkupectví i Nakladatelsví Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ulice č. 13.